

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

ВИХОДИТЬ ТРИЧІ В ТИЖДЕНЬ

Рік I.

Станиславів, вівторок 9 грудня 1941.

Ч. 32.

Війна між Японією і Америкою

Воєнні дії почались у неділю рано

Як повідомляє Головна Команда Японської Армії, в неділю рано 7 грудня 1941 року відбулись перші сутички між військовими силами Японії й Америки. В Токіо заявили, що від год. 6-ої ранку в неділю між Японією й Америкою заіснував воєнний стан.

Важкі бої в Африці — Операції в залежності від східної війни — Наступ в донецькому басейні — Спроба висадки на Кримі — Тобрук під бомбами — Три британські кораблі ушкоджені

З Головної Квартири Фірера, 7 грудня 1941.

Верховне Командування Збройних Сил повідомляє:

Мимо сильного холоду місцеві наступи німецьких і італійських військ увінчалися успіхом. В багатьох місцях східного фронту відбито советські наступи. Коло Ленінграду не вдался ворожий випад, піддержуваній танками і бойовими літаками. Продовжувано обстріл воєнно важних об'єктів в області міста. Летунство піддержувало на цілому східному фронті бойові операції піхоти своїми налетами на ворожі становища, збор. щз військ та залізниц. На південний схід від Ладозького озера бомбардовано советські летовища. На західному березі Онезького каналу літаки поцілили бомбами тяжкого калібру одно промислове заведення.

В районі Каналу прийшло до бою між німецькими човнами для вловлювання мін і англійськими швидкими суднами. Один ворожий човен затоплено, один дальший тяжко ушкоджено. Наші судна не потерпіли ані страт, ані ушкоджень.

В Північній Африці бої тривають. Біля берегів Киренайки німецький підводний човен заатакував один британський конвой кораблів з поставанням для Тобрука та поцілів один вантажний корабель. Із за сильного оборонного вогню не можна було обсервувати затоплення корабля.

Нічні налети німецької бойової авіації були спрямовані проти британських летовищ на островах Мальті. Завражено бомбами поціли в галях і забудованнях.

В часі від 29 листопада до 5 грудня втратило советське летунство 228 літаків, з того 136 зістрілено в повітряних боях, а 67 проти-летунською артилерією; решту знищено на землі. В тому самому часі втрачено 21 власних літаків.

З Головної Квартири Фірера 8 грудня 1941.

Верховне Командування Збройних Сил повідомляє:

Продовження операцій і спосіб ведення боїв на сході відтепер в зумвлені настанням російської зими. На далеких просторах східного фронту відбуваються ще лише локальні бойові операції.

На західних берегах Криму перешкоджено ворогові спробу висадки. Наступ німецьких і італійських частин у Донецькому басейні проходить далі успішно. Біля Ленінграду противник продовжував надаремно свої спроби прориву. Летунство, мимо дуже поганої погоди, проводило великі атаки на советські зборища військ, танкові точки випадку й фронтові укріплення. Ворог мав знову тяжкі втрати в людях, тяжкій зброї і транспортнім матеріалі. Залізничні лінії, що ведуть до Москви, зруйновано бомбами на багатьох місцях.

На морі довкруги Англії за дня ушкоджено бомбами на північний схід від Еберден торговий корабель середньої величини.

Нічні атаки летунства були спрямовані на портові улаштування на східному й південно-східному побережжі острова.

Важкі бої в північній Африці продовжуються. В Тобруку обкинено бомбами тяжкого й найтяжчого калібру за дня і вночі портові улаштування та становища артилерії. Біля північно-африканських берегів німецькі бойові літаки ушкодили британський військовий транспортний корабель так тяжко, що треба числитись з його загибіддю. Один легкий британський крейсер поцілено бомбами.

Підчас безвслідних налетів на деякі місця західної Німеччини і ні окуповані західні області збито останньої ночі три британські бомбовики.

Давні традиції „Просвіти“

в 73-річчя заснування 8. XII 1868 — 8. XII 1941.

Чому саме „Просвіта“, чому не інша яка організація втішається такою популярністю, симпатією та пістизмом серед нашого суспільства? Це питання ставимо собі тепер, коли наше всенациональне товариство закінчило 73 роки свого життя, питання, на яке можна відповісти навіть зовсім просто: бо ніяка організація не є така наша, як саме „Просвіта“. Міг би хтось доказувати важність і заслуги „Просвіти“, її історичну роль, наслідки її культурної та виховної місії серед нашого суспільства. Можна б писати багато про вагу цього товариства для всебічної розбудови нашого життя, про труднощі, які приходилось поборювати, про заслуги в пробудженні національної свідомості і т. д. Але здається нам, сь так ми не висчерпали б усього змісту та питомої ваги цього наскрізь народного товариства, усе це не показало б нам усього правдивого значення та успіхів товариства. Хочемо цим підкреслити національний характер „Просвіти“ не в його наслідках себто, яку національну роботу „Просвіта“ зробила, але в самій генезі цього руху знайти первні української національної психіки.

Мусимо признати, що відомість про ліквідацію вже самої назви „Просвіти“ на наших західних окраїнах (за Сяном) ми прийняли зі здивуванням, не могочи здержатись від завваг про надто сильний традиційний корінь просвітнього руху в нас саме під цією назвою. Можливо, що в тому було й дещо сентименту, але й, думаю, не менше глибоко відчуті вікової традиції.

Чи традиція „Просвіти“ дійсно така вкова, коли не минуло навіть сторіччя від її засновин. Історія просвітнього руху сягав своїми коренями куди глибше й даліше поза 1868 рік. Пробудження національного й культурного життя XVI XVII віку в церковних братствах, їх знаменита культурно-освітня, шкільна, видавнича та релігійна діяльність, їх національно-релігійна бойова постава, а передовсім їх популярність та численність — це все так загадує нам характер нашого товариства, що сміливо можемо звести ці два явища нашої культу-

ри під один спільний знаменник, яким є спонтанний гін народу до масової просвітньої організації. Всі оті церковні братства, що густо засіяли Україну 300 літ тому назад, ті бастиони українства нав'язані полум'яним духом Вишньського, починаючи від Ярослава, Острога й Львова аж по Київ дали нам не тільки силу в той час боротись „за віру православну“, спричинили не тільки відродження літератури, але передовсім своєю масовістю утворили підстави до дальшого чергового відродження половини близького нам XIX сторіччя. Тим і пояснюємо собі, чому „Просвіта“ у нас так поширилася, чому стала невідзможною коначність майже кожного нашого села. Вже тепер за короткий час нашої національної відбудови повстало наново 82 філії з 2,917 читальнями тільки в самій Галичині. А вже нахил укр. мас організуватись в „Просвітах“ підтвердився не тільки в Галичині, де „Просвіта“ повстали, але й в центральній і східній Україні, куди вона перейшла в 1905 році і де знайшла такий самий приготований ґрунт, бо ґрунт український.

З усім натиском належить підкреслити масовість та всенародність цього руху, що трудно подібати серед інших народів. Якщо візьмемо аналогічні рухи інших народів, то форми їх та організація не прибирали ніколи таких грандіозних форм всенароднього руху, як саме наша „Просвіта“.

Пригадаймо собі, що розгін національного відродження в Карпатській Україні почався власне від „Просвіти“. Тому то хочемо ще раз звернути увагу на найбільш характеристичне та типове означення для цього товариства „наша Просвіта“.

„Просвіта“ стала народньою коначністю, самочинним та спонтанним виявом нашого вродженого нахилу до всякої організації, а тому що була побудована на здорових основах та потребах нашої національної психіки, перетривала наше лихоліття та ворожі удари, дочекалася гарного потомства — безлічі товариств, що повстали з неї і тому теж тепер сміливіше глядять в прийдешнє, як все молода мати, що виростила своїх малих дітей та дала їй добру науку на майбутнє. (ма).

Рузвельт — спричинник другої світової війни

Найбільший воєнний нацьковувач

Ось так довго зростає напруження на Далекому Сході довели до війни, до якої з усею силою та всіма засобами прямував Рузвельт, який теж понесе за неї повну відповідальність. Рузвельт, а з ним вся його жидівська кліка досягнули свою мету, стараючись в той спосіб разом з Англією і большевиками заатакувати не тільки Японію, але й держави об'єднані з нею,

тобто Німеччину й Італію, та цілий ряд європейських держав, згуртованих довкола осі. Рузвельт, а ніхто інший був тим, який цілий час інтригував проти держав осі та заохочував до війни Англію і Францію, ніхто інший тільки він разом з Англією заогнював відносини на Балкані. Війна, яка вибухла на Пачифіку, є теж ділом його рук.

Обовязок села у воєнний час

(тп) — Війна накладає на цілий нарід і на кожного члена зокрема спеціальні обовязки, каже сповнити йому такі завдання й переносити такі труди й жертви, яких у мирний час ніхто від нього не вимагав би. Ці обовязки й завдання є подиктовані винятковістю воєнних часів, коли то усе життя збірноти на всіх своїх ділянках є наставлене на оборону інтересів нації й держави. Коли нарід хоче війну виграти й задокументувати своє право до життя або взагалі вдержатися на його поверхні, мусить зрозуміти й підпорядкуватися цим винятковим вимогам. Війна не є вічна, а тим самим ці спеціальні обовязки й завдання, які треба виконати та жертви й труди, які треба перенести, є лиш хвилині. З хвилиною перемоги закінчення війни, вони перестають бути актуальні й життя починає плисти знову правильним руслом. За те кожне занедбаня, кожний опір і відкладання свого обовязку, може мати жахливі наслідки для життя збірноти.

Тепер якраз розгорілася воєнна загроза на цілому світі, а тим самим настали ці виняткові часи. До боротьби за права власні й цілої Європи стану німецький нарід, а поруч нього й інші народи світа, яким залежить на тому, щоб вдержати при житті та оборонити свою людську гідність, свої права й культуру. Уряді тих народів найшовся і наш. Тому і на ньому тяжить обовязок допомогти в міру можливості й сил німецькому народові у його святому змаганні знищити світового ворога й запровадити новий лад у Європі й світі.

Цей обовязок взяти активну участь у теперішніх змаганнях лежить на кожній одиниці. Інтелігент мусить працювати умово, ремісник і фахівець мусить зайняти місце при варстаті й у фабриці.

Та найважливішим обовязком, що його мусить сповнити наш селянин це обовязок прохарчувати армію й цивільне міське населення, яке працює по урядах, установах, школах, фабриках і варстатах; таким чином причиноється теж до перемоги закінчення війни. Селянин — це кормитель народу і в мирний час і тим більше у воєнний час. Від нього у великій мірі залежить вислід великих змагань.

Щоб улегшити селянинові сповнити цей обовязок прохарчування краю, німецький уряд установив т. зв. контингент, тобто визначив кожному земельному власникові віддати відповідну кількість збіжжя, баранів, ярини, сіна, соломи, й домашніх тварин, до розпоряджності влади. Іде про те, щоб селянин добровільно, своєчасно, з повним розумінням справи віддавали те, що належить державі... Контингент це ніяка кривда для них. За доставлені продукти дістають вони урядову ціну. Розподіл контингенту є глобоко й основно продуманий, а його висота достосована до спроможності кожного земельного власника. Німецький уряд, як інший у світі, дбає про хліборобів і хліборобство, постійно піклується розвитком сільського господарства. Він змагає до цього, щоб цю господарку піднести як найвище. Селянин, що віддав своєчасно приписаний контингент, не лиш сповнив свій громадянський обовязок, але має з цього й особисті користи: він дістає картки на одяг і обуву, товари до кооперації, як цукор, нафту і платить за те

урядом встановлену ціну. Влада не лиш ставить до цього певні вимоги, але вона теж дає йому те, що йому потрібне до життя, передумовою до цього мусить бути сповнення обовязку, тобто відданий контингент. Крім цього влада дбає при допомозі Хліборобських Палат про піднесення сільсько-господарської культури, дає селянинові в допомогу агрономів, організує курси, дає насіння, улегшує закуп хліборобських машин.

Але не слід дивуватися, коли за несповнення обовязку зустрине селян кара. Так мусить бути. Кара постигає кожного громадянина, який не слухає розпорядків, приписів і наказів влади. Воєнка, що втече з поля бою жде кара смерті, урядника чи ремісника, що покине свою працю жде теж відповідна кара. Це саме мусить бути і з селянином, коли не сповнить як слід обовязку. Вина виключно залишається по його боці. Хто віддасть контингент у приписаний висоті і у свій час, може бути зовсім спокійний. Буває таке, що не раз ціле село терпить через кілька несповних одиниць, але треба себе взаємно підлинувати й впливати одним на одних.

Влада не може крізь пальці дивитися на те, як громадянин не сповняють своїх обовязків. Бо подивімся, що з цього вийшло б, якби селянин не віддав контингенту, або продав свої продукти в інший спосіб. Тоді ці продукти купував би лиш той, хто має великі гроші. І вислід був би такий, що лиш одинці мали б доволі харчів, а армія і загал терпіли б голод. Так само й поміж селянами, лиш ці мали б чоботи, одяг, цукор і нафту, хто мав би багато грошей, бо тоді й ці товари коштували б дуже високо. Отже лиш багаті купували б собі їх, а біднота не мала б спромоги. А так цілу господарку продуктами бере в свої руки влада, яка знає скільки кому їх треба. Вона їх рівномірно й справедливо ділить і кожний дістає свою пайку, щоб міг прожити. Також і такими продуктами, як нафта, цукор, одяг і взуття господарить влада й дає їх по урядовій ціні усім, хто на це заслужив. Через те може їх купити навіть бідний селянин, як лиш віддасть свій контингент. А все це необхідне, щоб вдержати рівновагу господарського життя у воєнний час.

По селах вештається багато спекулянтів і ворожих нам елементів, які намовляють селян, грабувати їм свої продукти. Але таких земних типів треба гнати геть, бо вони хочуть самі на цьому гарно заробити, а добро селянина їм байдуже. Тому селянин повинні слухати лиш розпорядків і наказів влади та свого проводу, а чужих спекулянтів гнати геть.

Останній речинець віддачі контингенту минає і січня. Цей день буде іспитом зрілості нашого селянства. Коли до цього часу всі здадуть свій пайок, це буде доказ, що наше селянство розуміє повагу моменту є свідме своєї ролі й завдань та гідно сповняє свій громадянський обовязок. (вб).

**Масове членство —
це найкращий дар
„ПРОСВІТІ“ в 73-
річчя її існування.**

ТИЖНЕВИЙ ОГЛЯД

Останній тиждень пройшов під знаком посиленого наступу на московському фронті та відтяжучої офензиви англійців у Північній Африці. Хоча ці фронти, здавалося би, з собою нічого спільного не мають, то не треба забувати, що обидва вони керовані одною англо-більшевицькою спільною лінією. Особливо запеклі бої велися й ведуться в околиці Москви, де більшовики кинули всі свої найкращі резерви, а останньо на приказ Сталіна, між цивільними відправлено на фронт 200 тис. жінок. Німецькі війська проломали такі укріплення, яких мабуть ніхто інший поборова не зумів би. Більшовики борються завзято. В охоронних білих накривах, на санних поїздах, що порушуються при допомозі пропелерів, борються вони ще останньої своєї військово-промислової бази — Москви.

З хвилиною її упадку захитався б дуже й престиж советського союзу в очах прихильників Сталіна. І саме на те, щоб відтяжити ситуацію біля Москви, ведуться з усією силою — більшевицькі протинаступи на південному фронті та на півночі. Наслідки, як бачимо, такі, що більшовики наступають, а німці йдуть уперед. Фіни теж мають гарний успіх: після зайняття Ганко, на-спілку з німцями топлять один за другим советські кораблі у Фінським заливі.

Африканська офензива викликала в Англії розчарування. Це ж мала бути одинока успішна операція англійців від початку війни. До неї приготувалися вони дуже довго та стягли велику кількість війська й моторизованих частин. Завзяті бої ще справді ведуться, але цим разом повіримо англійцям, які самі признають, що німецьких військ ніяким чином не можна перемогти. Головна сила англійців уже заломилась, а страти їх такі: 10 тис. полонених, знищена зовсім 5-та ново-

зеляндська дивізія, розбитих або здобутих 800 танків і 127 літаків. Метою африканської офензиви було дійти до французького Марокко й приготувати бази для есентуальної висадки американських військ. Цей тиждень і на морі не був для англійців надто щасливий. Затоплено їм 1 авіаносець, 1 військовий корабель, 3 есмінці, 4 катери й патрульні кораблі, крім цього 47 торгових кораблів, загалом на 800.000 рбт. Коли додамо те, що Англія за цих 7 днів утратила 44 літаки, матимемо ясну картину англійських успіхів.

На далекому Сході вже вибухла війна минулої неділі. Між Японією й Америкою ведуться воєнні операції, а тим самим можемо вже говорити про другу світову війну. Москалі для солідарної постави англо-більшевицько-американського блоку викликають раз-у-раз нові прикордонні інциденти на японській границі. Англія знову ж для закріплення більшевицько-англійських взаємин виповіла війну Фінляндії, Мадярщині та Румунії. Акт цей має, очевидно, тільки маніфестаційне значення.

Для з'ясування політично-стратегічного положення об'єднаних держав Європи відбулася минулого понеділка академія, де міністр пропаганди др. Гебельс виголосив велику промову. В ній підкреслив він силу одноцілого національного та військового проводу теперішньої Німеччини, єдність політики та стратегії. Цікаве місце в промові міністра те, де він каже, що якщо далше таким темпом ішло би було головокружне зброєння советів і завчасу не перешкоджено б цьому, то вже пізніше братись за діло було би запізно. „Ми можемо, ми мусимо перемогти й ми переможемо“ — це слова, що найкраще з'ясовують теперішню європейську ситуацію.

Англійська війна з Фінляндією, Мадярщиною та Румунією

Голоси європейської преси

Виповідження війни Англією цим трьом державам викликало цілу бурю голосів в європейській пресі. Всюди підкреслюється солідарність держав Європи з Фінляндією, Мадярщиною й Румунією та безприкладний цинізм, з яким Англія виповіла війну Фінляндії — колишньому своєму союзникові. Італійська агенція Стефані підкреслює симпатії Італії для народів заатакованих Англією та каже, що це є вже на ділі війна Англії з цілою Європою. Словацька преса називає цю англійську агресію безстидним актом с'упроти Європи, тим ганебнішим, що стався він під диктатом Сталіна. Звертається увагу, що Англія не виповіла війну Советам в 1940 р., хоча вони тоді бурили той версальський лад, за який Англія веде війну.

Фронтіві звідомлення Дії летунства

На Сході летунство бомбардувало кількони війська, транспорти та ворожі позиції, проводячи одно-

часно з добрим успіхом операції в повітрі. Збито 19 ворожих літаків.

Налети на Мурманську лінію

Фінська звязія знову заатакувала Мурманську залізничну лінію, розбиваючи зовсім одну залізничну стачію. Фінська артилерія обстрілювала ворожий конвой кораблів у Фінському заливі. Німецька артилерія знову обстрілювала важні об'єкти Ленінграду. На цьому відтинку фронту знищено 42 панцирні гнізда.

Завзяті протинаступи більшовиків

Більшевицькі війська вели вчора завзяті протинаступи на півдні, які одначе заломились на сильних німецьких опоронних лініях. Ворогові знищено 18 танків, а його артилерію закидано гранатами й таким чином унещкідливо багато гармат. На іншим малім відтинку фронту більшовики втратили 6 танків і 200 авт. Збито 10 літаків, що старались атакувати німецькі позиції.

В Африці

В Мармаріці ведуться далше великі бої. Англійці втратили дальших 15 літаків. Англійські літаки заатакували Неаполь, де спричинили деякі втрати в людях, при чому семі втратили дві одиниці.

Ще в шкільній справі

З ПРЕСИ

Німецький барок на Сході

Довго ждала наша молодь на початок науки в гімназії. В народних школах і в деяких фахових уже від 2-х місяців відбувається наука. Лише в гімназії, що тінилася ніковою традицією, двері шкільного будинку довго були закриті на чотири сусти. Врешті розкрилися. В понеділок на 1-го грудня, по останніх шкільних годинах виспалася молодь із своїх клас та з радістю й усміхом на лиці заповнила вулиці й вулички міста. Розуміємо радість молоді. Їй удалося, в числі 400, знайти місце в гімназії!

са дуже грізна й боліча несподіванка. По селах замикать школи, бо вчителі втікати до міста, шукати кращих посад. Якщо так і є, то їх за це ніхто не може похвалити й з ними зробить Шкільна Влада порядок. Але треба також і вчительство взяти в оборону. Доходять до міста такі вістки, що по деяких селах селяни не хочуть нічого продати вчителям і що лише страх перед голодом змушує вчителів опускати позиції по селах.

Що то було клопоту, що муки, заки батьки дождалися цього щастя... Багато батьків йвало десятки миль поганими дорогами, переправлялися поромами через ріки й води. За переправу від поші платили гади по 25 золотих, цілий тиждень вичікували в місті та витерпівали тут всілякі невгоди й прикрості. Щож їх так тягне до тієї школи. Слухали й дуже радуєшся, що наше селянство зрозуміло вже вкінці вагу школи й що в нього зродився якийсь нечуваний дотепер гін до науки. Ще школи не були так переповнені наші школи, як сьогодні. Це дуже й то дуже відрядна проява й зміна на краще. І здавалося б, що все йде до якнайкращого. Тим часом воно лиш так адається, бо з другої сторони поплявель-

ці вістки незвичайно болічі. Не можна якось зрозуміти цього, як селяни, що так запопадливо стараються просунути своїх дітей до гімназії, з другої сторони допускають до цього, що в інших селах позамикані школи, ті школи, що в них саме мусять здобути початкові відомості, потрібні до дальшої науки в середніх школах.

Та й ще одне. Теперішні школи, то школи наші. В них учаться тільки наші діти, й учать тільки наші вчителі. І ці вчителі мають не лише вчити, але так працювати в селі, як суспільні робітники. Вони мусять дістати харчі, а про це повинні подбати старости і сільські делегати. Крім цього слід подбати про відкриття вчительського семінара в Станиславові, щоб можна було збільшувати кадри кандидатів на посади сільських учителів. (М. Д.)

Подасмо вивки із статті під повним заголовком автора Герарда Сапока, поміщену в часописі „Дас Райх“ із дня 23 листопада ц. р.:

„В новіших часах досить численні будівлі поклали на цьому місті (Вільні) свою печать, при чому дотепер головні заслуги та подвиги в тому напрямі приписувано звичайно італійським будівничим. Тим часом нові досліди виказали, що в добі бароку ось тут, у Вільні, дійшло до голосу німецьке будівництво в незаних дотепер розмірах. Вияви цього знаходять своє підтвердження не тільки у віленському бароку, але й у бароковому містечті цілого простору з заходу на схід, що тягнеться від Вільна на південь уздовж північного Бугу через цілу Волинь і Поділля аж до Львова та на край Карпатського лука. На цьому далекому граничному поясі, де зударялися на протязі століть не тільки різні культури, але й різні світи, попри сильні впливи італійської барокової культури зумів залишити свої сліди цілий ряд незаних німецьких будівничих. Величина їх праці, про яку наглядно свідчать численні аж до сьогодні задержані твори, буде аж тоді зрозуміла, коли освідомимо собі, на яким неспокоїнім та повним напруги підложжі їх твори зростали та завершувалися.

На розвиток віленського бароку незвичайно сильний вплив, як ми це знаємо, мав німець Христов Глявбіц, що творив тут у роках 1737—1767, отже впродовж 30-ти років“.

„На південь від Віленщини простягається східна рівнина серед пригнобленої одналітності та самотності. Колишні залісені простори, що свого часу творили багатство країн, тепер сильно проріджені, а береги Бугу, що широко й лівово впадає до Висли, раптово підносяться вгору і стирчать понад руслом. Не зважаючи на своє віддалення, в цю околицю, що має свій культурний центр у Любліні, вже в середньовіччі наїхало багато німецьких поселенців, передовсім купців, які жили головню з інтратної торгівлі деревом. Уже в середньовіччі почалися тут впливи готики, що проникли сюди з країни Ордену та Шлезька. В новіших часах впливи німецького мистецтва дійшли тут до розквіту у формі численних барокових будівель, що тут мають власне обличчя, а яких творцями будували німці; в такій кількості, про яку дотепер ледве хто знав“.

Автор виказує дальше німецький характер головних будівель Холму, Володави й Любартова, але зважає спеціально та своєрідні форми цього барокового будівництва, яке називає „надбужанським бароком“. Тут діяв будівничий Томас Ріслер, до якого творчості відносить автор церкву в Дорогичині (Підляшшя).

Про Волинь говорить так: „Але саме тут, де впливи західного світу проникали без перешкоди, задержалися цінні докази культурних напрямів заходів“.

„Найбільше враження робить без сумніву імпозантна будівля почаївського монастиря, що підноситься всередині цієї непроглядної волинської рівнини на малих узгір'ях. Якби вибудована невидною рукою, підноситься як станиця Заходу в протязі далечі та безмежності Сходу“.

По стрічках захоплення почаївською лаврою читаємо: „Але найкраще з цього є те, що творець цієї величавої будівлі на землі, висуненій далеко на схід, був німець, який в умові, що збереглася в монастирському архіві з 1771 р., просто і певно підписався: Готфрід Гофман“.

Подібний нахил до своєрідного австро-німецького бароко слідно спеціально, коли наближаємося до висуненої далеко на південь Львівської області. Тут ізнову масно до діла з країною, де німецькі культурні впливи вже в середньовіччі позначилися стрімко. На великі торгові шляхи, що вів із середньої Німеччини через Шлезьк і Краків до Чорного моря, Львів став у пізньому середньовіччі бастионом німецького купецтва, так, як і інші східні німецькі торговельні міста, й одержав уже досить скоро, бо десь біля 1300 р., магдебурзьке право. Всі новітні будівлі Львова, які цьому містові, положенему між узгір'ями, надають зовсім західного характеру, перенимає велика Свято-юрська Катедра, якої величаві купули, здається, самі виростають з узгір'я, на якому вона побудована.

Пішніа західна фасада, закінчена вгорі статуєю Юрія, яка показує святого в бою з могутнім лютизм змієм, це символ тих численних німецьких лицарів, ковалів та будівничих, що в тім краю на протязі століть, завжди успішно протиставилися східній навалі монголів і татар. ...І тут, мимо сильних італійських впливів, у бароковій архітектурі міста проявив свою творчість німець, що в пізніших джерелах по-являється, як Бернардо Метеріні, й аж до найновіших часів уважався за італійця. Одначе, як ми це знаємо сьогодні, цей великий будівничий, що йому своє повстання завдячує Свято-юрська Катедра, а дальше церкви передовсім у Наварії, Ходовичах і Коломиї, давно називався попросту Бернард Мердерер, хоча й донині нічого докладного не знаємо про місцепоходження цього німця“.

Святкування українських свят у ГГ

Святкування українських свят, як українсько-католицького, так і православного обрядів, унормовано за-рядженням Генералгубернатора з дня 5 квітня 1940 р. Тим зарядженням дозволено особам, приналежним до вище згаданих обрядів, святкувати такі свята:

I. Нерухомі свята: 1) дня 7 січня: Христове Різдво, 2) дня 8 січня: Собор Пречистої Богородиці, 3) дня 9 січня: Первомученика Степана, 4) дня 14 січня: Новий Рік, 5) дня 19 січня: Богоявлення, 6) дня 7 квітня: Благовіщення, 7) дня 12 липня: Петра й Павла, 8) дня 19 серпня: Преображення, 9) дня 29 серпня: Успення Пресвятої Богородиці, 10) дня 21 вересня: Різдво Пречистої Богородиці, 11) дня 27 вересня: Воздвиження Чесного Хреста, 12) дня 19 грудня: св. Миколи.

II. Рухомі свята: 1) Велика Пятниця, 2) Світлий понеділок, 3) Світлий вівторок, 4) Вознесення, 5) Пресвятої Тройці, другий день Зелених свят.

Усі власті, уряди та підприємства звільняють у цих днях від праці українських службовців та робітників, приналежних до українсько-католицького й православного обрядів, хіба, що заходить важлива під державним оглядом причина. Ученики в цих днях вільні від шкільних занять. Також власники підприємств і крамниць, що самі є українсько-католицького, або православного обрядів, можуть у цих днях свої підприємства держати закритими. („Збірник Права ГГ“ ч. Ф. 144).

Подарунки в день Св. Миколая для української шкільної дітвори

(розмова в Харчовому Уряді)

Перед кількома днями зайшов я до Харчового Уряду, щоб довідатись про деякі новинки на тему харчування міста та був свідком такої розмови.

До директора Швалюка, головного референта Харчового Уряду в Станиславові, заходять дві поважні українські вчительки та привітавшись, розказують про причини свого приходу.

На їхніх лицах веселі усмішки. Вони розказують, що приходять в делегації від українського ачительства VI української школи, щоб просити пана директора... знову усмішки...

Директор Швалюк теж усміхається, здається додумується, що означають ці усмішки і чого наші вчительки зайшли до Харчового Уряду.

Тимчасом вчительки: „Ми, пане директоре хотіли б просити, щоб Харчевий Уряд допоміг нам у влаштуванні Миколаївського вечора для української шкільної дітвори, а головне, для бідних безбатьківських дітей, бо це така мила традиція,

а вони вже 2 роки на це чекають. Варт, хоч по яблучкові та тістечкові дати, щоб знали, що це день Св. Миколая. Ми певні, що Ви нам допоможете в цьому“.

Директор Швалюк, радо вислухавши їх, заявляє, що вони в Харчовому Уряді, вже раніше думали про це та що Харчевий Уряд бере під увагу не тільки одну школу, але всі інші українські школи в Станиславові та робить в цьому напрямку відповідні заходи, щоб придбати для шкільної дітвори відповідний харчевий приділ, за який треба буде окремо заплатити, бо Харчевий Уряд не має для цього жодних окремих фондів.

Наші делегатки уважно слухають слів пана директора та, як видно на їхніх лицах, задоволені зі своєї м'єсі, бо складають подяку на руки п. Швалюка за всі старання Харчового Уряду в тому напрямку та попрошавшись відходять, радіючи, що всетаки Св. Микола не прийде голоруч до нашої дітвори. (В. К.)

Шкільництво в Дистрикті Галичина

(тв.) — Шкільництво в Г. Губернаторстві й д. знає Головному Відділові Науки й Навчання. (Гаутабаггайлонг Віссеншафт унд Уатерріхт) при Уряді Г. Губернатора. Президентом Головного Відділу Науки й Навчання є Гофрат др. Вацке, в Уряді Дистрикту Галичина Відділ Науки й Навчання (Абгайлонг Віссеншафт унд Уатерріхт) є найвищою інстанцією для шкільництва в Дистрикті. Керівником Відділу Науки й Навчання в Дистрикті Галичина є Штудієрат др. Антон Гасселіх.

Відділ ділиться на підвідділи для всеобщих, вищих, середніх загальнообразуючих, професійних, фахових і хліборобських шкіл. Підвідділами керують референти, котрим прикладено як співробітників українських та польських інспекторів (айнаторів). Відділ Науки й Навчання має своє поміщення при вул. Руменонітрассе (б. вул. Кармелітська) 4. На 1. в. урядове Штудієрат др. Антон Гасселіх, керівник відділу і риночасно референт середніх, а галіно-образуючих шкіл. Тут працює теж проф. Філіп Курн, аступник керівника відділу, референт вищих шкіл і польського всеобщого шкільництва. На 11 поверсі працює Муальрат Вілгелм

Мессель, референт українського всеобщого шкільництва, на 11 поверсі Шульрат Альфред Граше, референт персональних справ і середніх українських шкіл і ректор Беденк референт німецького всеобщого шкільництва в Дистрикті. Тут має свою канцелярію теж дир. Едвард Ліберда, референт професійних та фахових шкіл.

До Відділу Науки й Навчання при Уряді Губернатора Дистрикту Галичина прилучено теж реферати для музеїв і бібліотек.

Утворено теж консерваторський і музейний Уряд Дистрикту. Усі ці відділи мають свої бюро на партері. Відділ рахунковий знаходиться при Руменонітрассе (б. Кармелітська) 4, а його референтом є п. Едлінг. Урядові години для сторін є лиш у понеділки, середі в пятниці від год. 9—11 вечірці. У інші дні сторін не приймається.

При окружних та повітових старостах є окремі шкільні уряди, якими керують окружні шкільні радники. Їм підпорядковані всього рода школи, які знаходяться в Дистрикті. У Львові шкільний радник урядус в магистраті на 1 пов. кімната ч. 23. (мл.)

„Die Kreishauptmannschaft Stanislau im Distrikt Galizien“

З нагоди очікування на відвідання генерального губернатора д-ра Франка в Станіславові зродилася серед гуртка працівників Окружного Староства в Станіславові думка видати публікацію, яка дала би Достойному Гостеві ясний погляд на станіславівську округу.

Під проводом проф. І. Ченяги створився редакційний комітет, до якого ввійшли, для опрацювання поодиноких матеріалів, найкращі фахівці міста.

Як плід праці того редакційного комітету появилася під редакцією окружного старости д-ра Альбрехта названа вгорі брошура. Обсягом 39 стор. невеличкої Ф-ки вже своїм зверхнім виглядом робить вона дуже символічне враження.

Гарна окладка, прикрашена, образи гірського села, першорядний папір, гарні заставки причапляються до цього.

Своїм змістом брошура виходить частково поза границі станіславівської округи й обіймає, оскільки ходять про історію та етнографію, цілу станіславівську область.

На зміст брошури складеться, поза окремим територію, підсоння й природних багатств округи: історичний нарис минулого округи, доведений до найновіших часів, об'ємистий нарис національних відносин округи з особливим відношенням польської безглузливості й неіснуючості польських тверджень про польське походження населення Галичини — та з докладним описом українських звичаїв, побуту, мови і т. д.

Правильно означено приблизний відсоток українського населення округи й наведено методи, якими користувалися польська національна статистика.

Навеслідок іде огляд господарства станіславівської округи. Список житців станіславівської округи замінює цю ціну брошуру.

Ціла брошура багато ілюстрована зніманнями народної мови, тирів, будинків, історичних пам'яток і т. д.

Чимало причиняється до прозорости брошури м-на станіславівської області з високою станіславівською округою та живими, козальними, фабричними, історичними місцевостями і т. д.

Згодна брошура цілком сповнила своє пропагандове значення й повинна стати зразком для інших цього роду видань.

Бажанам був би й український переклад. (В. Р.)

АНСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вн. п. Кузенич Іван, село Новця, повіт К-луш. Бажаю кількість газет Вам виплема та радо вітаємо Ваше бажання стати нашим дописувачем. Пришліть дописи на адресу нашої Редакції.

ХРОНІКА

9
ГРУДНЯ
1941

СЬОГОДНІ — вівторок:
Аліція Стовик.
ЗАВТРА — середа:
Якова Прес. вчч.
ПІСЛЯЗАВТРА — четвер:
Стефана примч.

Виступи українського героїчного тенора Михайла Дуди. Михайло Дуда, героїчний тенор українських сцен та відомий народний співець, дав від організації „Кraft дурх Фройде“ три самостійні концерти: у Відні, Берліні та Празі. Українська й німецька публіка з усіх трьох міст сердечно вітала виступи українського співака. Про це свідчать гольси фахової пратики, м. ін. „Фелькшнер Beobachter“ пише, що „М. Дуда віддав свій героїчний тенор на службу українським народним пісням, щоб широко пропагувати ім'я своєї батьківщини України“.

Полонені в бунт станіславівської області, що померли в Жовки. Як довідуємося з газети „Козаківські Вісті“ ч. 24, з дня 3 листопада ц. р. в Жовки померли оці полонені, що походили з бунтної станіславівської області:

Вороваць Василь, літ 31, сив Івана й Олена, село Лозин, р-н Вагода, обл. Станіславів. Прийнятий до лікарні дня 2 листопада, номер дня 3 листопада 1941 р.

Солошич Олександр, літ 28, сив Михайла й Марії, село Вільшаниця, р-н Тисмениця, обл. Станіславів. Прийма-

тий до лікарні дня 4 листопада 1941 р. і тогож дня помер.

Продовжується заміщення в церковному житті. На Волині продовжується заміщення в церковному житті. Причиною цього є великий вплив на православну церкву московських та москвофільських церковних діячів. Цілий ряд протинаціональних зариджень неукраїнських діячів православної церкви на Волині викликав у світських і церковних колах українців гостру опозицію проти волинського церковного проходу.

Під увагу українським робітникам, які виїжджають на працю до Німеччини. Українські робітники! Перед виїздом до Німеччини постарайтеся про викаажу Українського Комітету, що ви українці. Не виїжджайте до Німеччини без особистих документів. Документи мусять бути в німецькій мові. Без відповідних документів не дістанете таких умовних праці та винагород, які прислугують українським робітникам. — Український Окружний Комітет, Відділ Праці й Суспільної Опіки.

Залізниця в Галичині у заряді Остбану. (ти) — Від дня 1 грудня ц. р. Східна Залізниця (Остбан) взяла у свій заряд усі залізничні Дистрикти Галичина. Осідком Окружної Дирекції (Остбан-дирекції) є Львів. До дня 1 грудня залізничним рухом у Дистрикті Галичина керувала військова влада. Про стан, розбудову та завдання залізничної в Дистрикті Галичина висказався президент Остбану Гертайс керівник Головного Відділу Залізничної (Ганштабгайтунг Айсенбан) при Уряді Г. Губернатор тва.

Залізнична мережа, якою заряджує Остбан, має біля 6.500 км. нормальних залізничних шляхів та 600 км. вузьких. З цього на Дистрикт Галичина припадає біля 2500 км. Густота мережі вносить 42 км. на 1.000 км² поверхні, яку покриває (в Райху 130 км. на 1000 км²). Керівні станції займають німці у числі 1300 людей. Інші працівники — це місцеві люди в числі 20.000 душ.

Значення залізничної мережі в Дистрикті Галичина є важке з огляду на її положення — це наче міст, що лучить Схід зі Заходом. Сюди переходить залізничний шлях Берлін—Букарешт, сюди незабаром ідутьме посилені поїзд, який буде лучити столиці Німеччини й Румунії. Через територію галицького Дистрикту веде теж шлях на Схід. Він матиме звичайно велике торговельне й господарське значення. Таксамо й бічні, доїдкові шляхи урукохнуть в міру цього, як буде потрібна кількість локомотивів і вагонів. Великою перешкодою для нормального руху поїздів є шкоди, які паробили більшовики. Ці шкоди велетенські, а найкращим доказом цього є цифри: щоб направити 3500 м. мостів і 300 м. тунелів, треба на це 50.000.000 зол. Два рази стільки коштів витратимо на будову залізничних стацій. Сама лиш будова львівської стації коштуватиме 50.000.000 зол. Пр-ці над будовою вже зачались. Весною більша частина вже буде готова так, що залізничний рух відбуватиметься нормально. Рівночасно з працею в терені йде праця у верстатах і робітнях при ремонті ушкоджених локомотивів, вагонів та залізничних уладжень і їх складових частин. У цих верстатах, що знаходяться у Львові, Станіславові й Стрию працює 6.500 людей.

Залізничний персонал буде доповнюватися відповідно вишколеними молодими силами. Молоді кандидати на залізничній школі в Макові, де будуть створені відділи для української та польської молоді. Незабаром т-ку ш-лу відлянуть недалеко Варшави. (Як)

Книжка — найкращий подарунок у день Св. Миколи. Уже святкуватимемо день Св. Миколи, на який і собливно ностеряче ждуть діти і, звичайно, не тільки діти. Кожен радий того дня одержати якийсь подарунок, але який? Це неабияк проблема у воєнному часі, коли про „люксус“ немає мови, бо не пора на це.

Найкращим мабуть виходом із цього, щоб зробити комусь у цей радісний день якусь несподіванку та все таки дати якийсь цінний подарунок, є — книжка, яка насправду сьогоднішній мила, ніж якийсьбудь інший подарунок, а особливо коли вона інтересна, найновішого видання та пристосована до світу зацікавлених того, кому хочемо дати цей подарунок.

Зацікавлення Україною. За кордоном сильно зростає зацікавлення Україною. Про це свідчать низка виданих книжок та публікацій в о Україну, перекладів українських писем-и-яків на чужоземні мови, новиза з оживили

і т. п. Так в Італії появилася на книжковому ринку книжка: Л. Аво й С. Пяццалі „Україна — історичні та економічні нариси“, Бондіолі „Україна — страдницька й непогамована країна“ (уже в другому накладі), вереклари з творів Т. Шевченка, М. Вовчка („Маруся“). Готуються до друку переклади творів Кочубинського та збірка „Українських новель“. Також появилася в Італії великий українсько-італійський словник проф. С. Ошанського.

Бережіться плимистого тифу. Плимистий тиф, це одна з найбільш небезпечних хворіб воєнного часу, а головню небезпечна вона тим, що скоро поширяється. Спричинює її вош, що персисюється з хворої людини на адорону.

Як довідуємося, до станіславівської інфекційної лікарні щодня привозять хворих, діткених цєю хворобою. Цій небезпечній хворобі сприяє в першій мірі бруд та нечистота, не тільки мешкань, але й нечистота тіла.

Тому будьмо обережні на кожному кроці, не тільки в дома, але й на вулиці, а головню там, де скупчується більше людей, як у гостиницях, кіно-театрах, на залізничному двірні та в усіхких інших прилюдних місцях.

Задержуймо ж чистоту, не жаліймо мила, ні води; часто миймося та купаймося, перевіряймо своєю білизною та вбранням, одне слово: будьмо обережні.

Появились по крамничих різного роду прикрає на ялинку. В зв'язку з приходом Христового Різдва, що його святкуватимемо свобідно, як колись, став актуальню справою ялинка, без якої годі увяйти собі Різдвяних Свят. Тому вже задалегід батьки купують дітям різнородні прикрає, головню скляні, що в великому виборі й у великій кількості появилася по наших крамничих у Станіславові.

Прикрає ці на ялинках виглядають, вельми ефективно, а — при сьогоднішньому брау справжніх солодощів — вони й дуже потрібні для прикрає ялинок.

УВАГА!

Довголітній фахівець із ділянки фарб і домашньо-господарських приборів —

Володимир Борисюк

відкрив у Станіславові, в Ринку ч. 30.

МАГАЗИН із:

- ФАРБАМИ,
- ЦІТКАМИ,
- ВАПНОМ,
- ГПСОМ,
- ШЕВСЬКИМИ
- ПРИБОРАМИ та інш.

Ласкаво поручає свої услуги Громадянству! (3-?)

ПЕРШОРЯДНА РОБІТНЯ ФУТЕР

Бибик Михайло

ВУЛ. АДОЛЬФА ГІТЛЕРА ч. 10.

ВИКОНУЄ ВСЯКІ ФУТРОВІ РОБОТИ.

Від Адміністрації

Всіх передплатників „Українського Слова“ проситья подати своєю адресу до Редакції — Станіславів пл. Горст-Весель 2.

Адміністрація газети „Українське Слово“ пошукує за винагородою кольпортерів на повіті і села. Адреса: Станіславів, пл. Горст-Весель 2.

Адміністрація газети „Українське Слово“ приймає всякі оголошення в годинах 9—15. Адреса: пл. Горст-Весель 2.

НА СВЯТА

РІЗНІ ЗАБАВКИ:

- Коні від 20-45 зол.
- Шківні торби 6 „
- Саночки 20 „
- Таборети пральки Т А

РІЗНОГО РОДУ ГАЛЯНТЕРІЮ

поручає фірма

Євген Будзиновський
(СТАНІСЛАВІВ вул. ГЕТЕ ч. 6)

УВАГА!

Предьявникові цього купона даємо 5% рабату!

322 (1-6)

Рибакам до відома

В Станіславові, при вул. Губернаторської ч. 20 знаходиться приміщення Товариства Товариства „Прут“, якого статут затверджено Окружним Створством у Станіславові.

Товариство адає в аренду різні рибачькі ревіря, як також видає дозволи на ловлю риб людком.

Хто без дозволу й відома Товариства буде ловити рибу, буде притягатись до відповідальности. Це саме дотичить і продажі риби.

Деякі інформації в цих справах подає Товариство в своєму приміщенні в урядових годинах від 9—15 год.

311 (3-4) Управа.

Провізоричні вписи

до Фахової гірничої школи в К-луші відбудуться в часі 1—10 грудня 1941 р. Передумови прийняття: закінчення 8 класа кол. больш середньої школи, або мала м-тура, або 6 клас гімназії лавного типу, покінчених 18 літ життя й одворіччя практика. Пр-ктику можна буде, правдоподобно, відбуту в часі навчання. Письменні зголошення слати на адресу: Омелія Сливка, директор, будинок української народної школи в Кадуші. На д-рчення: 321 (1 1) Зелик.

АДВОКАТ

Д-р Ярослав Шипайло

переніс канцелярію з Коломиї до **СТАНІСЛАВОВА** вул. А. Гітлера 11 а і. пов. (біля „Ганзи“).

(5-?)

Дрібні оголошення

Уневажню вкрадені документи в листопді ц. р. а саме: паспорт, військової книжки та інші особисті документи на прізвище **Карабан Владислав Леон** (2 ім.), нар. дня 12 червня 1913 р., замешканий у Станіславові при вулиці Українській ч. 120. 320 (1-1)

Розшукую **Мікуцького** Олександра літ 20, арештованого в Станіславові НКВД-істами в жовтні 1939 р. та пропавшого без вістни. Ласкаві відомості: Варшава, вул. Новгородська 46, Мікуцький Ршард. 277 (7-7)

Розшукую **Золотницького** Олександра арештованого НКВД в Коломиї в березні 1941 р. та пропавшого без вістни. Ласкаві відомості: Станіславів, Губернаторська 7, Золотницький Ир-слав. (8-10)

Відповідальний редактор: **Дмитро Грегалинський.**

Друк і Видавництво: **Українське Видавництво часописів і журналів для дистрикту Галичина Львів.**

Редакція й Адміністрація: **Станіславів, пл. Горст Весель ч. 2, телефон ч. 17-38 і 16-53.**